

Задорожна-Княгницька Л.В.
завідувач кафедри освітнього менеджменту та педагогіки
Маріупольського державного університету

Задорожная-Княгницкая Л.В.
заведующий кафедрой образовательного менеджмента и педагогики
Маріупольского государственного университета

Zadorozhna-Knyagnitska L.V.
head of the Department of educational management and pedagogy
Mariupol state University

ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КЕРІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

ДЕОНТОЛОГИЧЕСКИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ РУКОВОДИТЕЛЕЙ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

DEONTOLOGY COMPONENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF HEADS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Пріоритетним напрямом сучасної вищої освіти є підготовка висококваліфікованих, конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно вирішувати професійні завдання в умовах сьгоднішніх соціально-економічних та культурно-історичних викликів. Особливої значущості зазначена проблема набуває в контексті професійної підготовки керівників навчальних закладів, професійна діяльність яких характеризується високою моральною насиченістю, необхідністю постійної взаємодії між суб'єктами управлінського процесу, в якій дотримання обов'язку директором стає особливо вагомим.

Йдеться про наявність у керівника навчального закладу деонтологічної компетенції — комплексної суб'єктивної характеристики, що визначає його деонтологічну готовність до управлінської діяльності, рівень сформованості знань та способів діяльності, необхідних для прийняття ефективних рішень у деонтологічно детермінованих ситуаціях професійної взаємодії. Відтак, освітньо-професійна програма підготовки управлінців у сфері загальної середньої освіти в умовах магістратури вищого навчального закладу має бути спрямованою на узгодженість й органічне поєднання нормативно-правової та нормативно-особистісної складової, що досягається через інтеграцію змістових модулів дисциплін з деонтологічною компонентою, застосування інформаційних і комунікативних технологій для формування у випускника магістратури деонтологічної готовності до управління закладом освіти.

Проблема професійної етики як базової складової у формуванні професійності майбутніх керівників навчальних закладів актуалізує необхідність введення до навчальних планів ВНЗ дисципліни «Управлінська деонтологія».

Зміст курсу має на меті формування у магістрів – майбутніх керівників навчальних закладів моральних цінностей сучасного управління через засвоєння його нормативних засад, розвиток і саморозвиток професійної етичної культури на рефлексивній основі

Зазначена мета вирішується у процесі реалізації низки актуальних завдань: розкриття соціальної та психологічної значущості дотримання керівником норм професійної етики; ознайомлення з принципами, нормами і правилами професійно-педагогічної поведінки, сприяння їх засвоєнню; формування моральних цінностей управління, розвиток етичної культури на рефлексивній основі, спонукання до самоаналізу власних вчинків; визначення типових помилок поведінки керівника, пов'язаних із порушенням норм професійної моралі; розкриття особливостей етичної поведінки при розв'язанні складних управлінських ситуацій; озброєння технологією розробки алгоритму індивідуальної управлінської взаємодії на етичній основі.

Відповідно до сучасних уявлень про методологічні засади конструювання змісту освіти в програмі застосовано: аксіологічний, соціокультурний, антропологічний, діяльнісний та компетентісний підходи.

Аксіологічний підхід передбачає засвоєння магістрами етичних норм, принципів і вимог до поведінки керівника навчального закладу, які у своїй сукупності впливають на формування його цінностей та установок, визначають характер його ставлення до різних суб'єктів управлінського процесу.

Соціокультурний підхід спрямований на сприйняття професійної етики керівником як універсального соціального регулятора його поведінки у різних сферах професійних взаємин (учні, колеги, батьки, професія тощо) та дозволяє розглядати управління закладом освіти, як важливу складову загальнолюдської культури.

Антропологічний підхід забезпечує орієнтацію на людину як цілісну, активну, гуманну, духовну, творчу особистість. У його межах професійна підготовка керівника в умовах магістратури вищого навчального закладу означає набуття особою сукупністю інтегрованих людинознавчих знань, вмінь та навичок, які забезпечують успішність реалізації ним управлінських функцій, сприяють безперервному розвитку інтелектуально-творчого потенціалу керівника.

Діяльнісний підхід передбачає формування у майбутніх керівників навчальних закладів практичних навичок (моральної культури) поведінки у різноманітних ситуаціях морального вибору у відповідності до норм професійної етики, розвиток умінь щодо використання етично виправданих прийомів управлінської взаємодії.

Компетентісний підхід забезпечує формування професійних компетенцій керівників навчальних закладів з урахуванням специфіки їх професійної діяльності, відображення загальних та спеціальних професійних знань, умінь, навичок, особистісних якостей, професійних прагнень, зокрема, професійної культури, необхідної для організації та здійснення ефективної управлінської діяльності.

Інтеграція різних галузей знання в освітній програмі підготовки магістрів з управління освітою формує у процесі вивчення дисципліни «Управлінська деонтологія» такі компетенції:

– соціально-особистісні (здатність вибудовувати й реалізувати перспективні лінії культурного, морального й професійного саморозвитку та самовдосконалення; здатність критично переосмислювати накопичений досвід; здатність обирати й використовувати оптимальні засоби впливу в педагогічному колективі, керуватися в діяльності етичними та правовими нормами; здатність до соціальної адаптації, вміння працювати самостійно та в колективі; навички культури соціальних відносин).

– професійні (освоєння понятійного апарату, принципів та методів управління колективом; самоорганізація в контексті професійної поведінки; розширення діапазону власних можливостей у сфері професійної взаємодії; форсування індивідуального стилю управління на етичних засадах; організація професійної комунікації у сфері управлінської діяльності; конструювання власного іміджу, робота над репутацією; ефективна організація робочого місця).

– інструментальні (здатність до письмової та усної міжкультурної комунікації на етичних засадах; здатність використовувати інформацію з різних джерел; самостійно набувати нових знань у форматі специфіки управлінської діяльності; здійснення критичного аналізу власної поведінки; розвиток вмінь етичного впливу у процесі ділового спілкування; організація психологічно сприятливої атмосфери в колективі).

У результаті вивчення навчальної дисципліни магістр повинен знати: сутність та зміст професійної моралі керівника навчального закладу як основи його професійної поведінки; зміст моральної культури директора сучасної загальноосвітньої школи; цілі та завдання управлінської деонтології, її об'єкт і предмет; вимоги до професійної поведінки керівника навчального закладу; сутність та зміст професійного обов'язку керівника; сутність та зміст основних нормативних вимог до керівника навчального закладу; зміст управлінської етики, її категорії та принципи; зміст кодексу професійної етики керівника в навчального закладу; сутність правової компетентності керівника та її значення у формуванні професійної поведінки; сутність деонтологічної готовності керівника навчального закладу до виконання професійних функцій, її показники; умови організації оптимального управління на етичних засадах; роль рефлексії в діяльності керівника освітнього закладу; особливості формальних та неформальних відносин в управлінській діяльності, правила неформального спілкування; пріоритетні стратегії етичного самовдосконалення; шляхи і форми професійно-етичного самовдосконалення керівника.

У результаті вивчення навчальної дисципліни магістр повинен вміти: визначати етично допустимі дії в межах власної поведінки; використовувати раціональні способи правового регулювання управлінських відносин; захищати

і впроваджувати правові відносини в управлінській діяльності в суворій відповідності до правових та розпорядчих принципів законності; усвідомлювати правову відповідальність за дії, які суперечать нормам професійної етики; організовувати діяльність та спілкування в трудовому колективі на етичних засадах; володіти методиками визначення деонтологічної готовності керівника навчального закладу; організовувати індивідуальну управлінську взаємодію на етичних засадах; здійснювати рефлексивний аналіз керівником своєї діяльності; користуватися діагностичними методиками з метою виявлення рівня моральної культури педагогів та ступеня власної деонтологічної готовності до управлінської діяльності.

Таким чином, управлінська деонтологія як навчальний предмет є вагомим засобом забезпечення деонтологічної готовності керівників навчальних закладів у складних умовах їх професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильєва М.П. Теорія педагогічної деонтології / М.П.Васильєва. – Харків, 2003. – 216 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С.Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с. – С. 86.
3. Задорожна-Княгницька Л.В. Управлінська деонтологія: програма та метод. реком. з організації самостійної роботи [для магістрів спеціальності 8.18010020 - «Управління навчальним закладом»]: Маріуполь: МДУ, 2015. – 54 с.
4. Кусий Ю.О. Педагогічна деонтологія / Ю.О.Кусий // Директор школи – 1998. – № 29. – С.7